

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI

POWIATOWEGO URZĘDU PRACY

W WAŁBRZYCHU

ZA ROK 2009

Wałbrzych, marzec 2010 roku

1. DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W WAŁBRZYCHU W 2009 ROKU.....	3
1.1. Podstawa prawna działania Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu.....	3
1.2. Zadania powiatu realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu.....	3
1.3. Zakres działania Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu.....	5
1.4. Komputeryzacja obsługi rynku pracy.....	7
1.5. Finansowanie zadań realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu.....	7
1.5.1. Środki Funduszu Pracy	7
1.5.2. Środki budżetowe na działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu.....	8
2. INFORMACJA O RYNKU PRACY W POWIECIE WAŁBRZYSKIM W 2009 ROKU.....	11
2.1. Podstawowe informacje statystyczne dotyczące rynku pracy.....	11
2.2. Bezrobotni niepełnosprawni	14
3. AKTYWNE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU REALIZOWANE PRZEZ POWIATOWY URZĄD PRACY W WAŁBRZYCHU W 2009 ROKU.....	15
3.1. W ramach środków Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego realizowano następujące zadania:.....	21
3.1.1. Prace interwencyjne.....	21
3.1.2. Refundacja kosztów dojazdu i zakwaterowania.....	21
3.1.3. Staże.....	22
3.1.4. Przygotowanie zawodowe	23
3.1.5. Roboty publiczne	23
3.1.6. Prace społecznie użyteczne	24
3.1.7. Refundacja składek ZUS.....	24
3.1.8. Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.....	24
3.1.9. Refundacja kosztów poniesionych na wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy dla skierowanego bezrobotnego.....	25
3.1.10. Szkolenia.....	26
3.1.11. Badania lekarskie.....	27
3.1.12. Opieka nad dzieckiem lub osobą zależną.....	28
3.1.13. Wsparcie w ramach rezerwy celowej „Pomoc dla repatriantów”.....	28
4. DZIAŁANIA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W WAŁBRZYCHU REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW PFRON.....	28
4.1. Staże i przygotowanie zawodowe dla osób poszukujących pracy z orzeczoną stopniem niepełnosprawności (finansowane z PFRON).....	28
4.2. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia stanowisk pracy, refundacja kosztów wynagrodzeń osoby niepełnosprawnej.....	28
5. DZIAŁANIA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W WAŁBRZYCHU W RAMACH AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB BEZROBOTNYCH.....	29
5.1. Poradnictwo zawodowe	29
5.2. Usługi EURES.....	31
5.3. Pośrednictwo pracy.....	34
5.4. Inne zadania.....	35
5.4.1. Projekty w partnerstwie.....	35
5.4.2. Projekty własne (konkursowe).....	36

1. DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W WAŁBRZYCHU W 2009 ROKU

1.1. Podstawa prawna działania Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu

Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu realizuje zadania w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy określone w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku (Dz.U. z 2004 r. Nr 99, poz.1001 z późn. zm. - tekst ujednolicony) jak też w innych aktach prawnych - w szczególności Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz .U. 1997 Nr 123, poz. 776).

1.2. Zadania powiatu realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu

Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy:

- 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach;
- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy;
 - 2a) udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie;
- 3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
 - 3a) udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe i informację zawodową;
- 4) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 5) (uchylony);
- 6) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
- 7) inicjowanie i wspieranie metodyczne tworzenia klubów pracy działających w innych niż powiatowy urząd pracy instytucjach i organizacjach;

- 8) (uchylony);
 - 8a) inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych;
- 9) opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia;
- 10) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 11) współdziałanie z powiatowymi radami zatrudnienia w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy;
- 12) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie odrębnych przepisów;
 - 12a) współpraca z wojewódzkimi urzędami pracy w zakresie świadczenia podstawowych usług rynku pracy, w tym w opracowywaniu i aktualizacji informacji zawodowych oraz innych zasobów informacji dotyczących lokalnego rynku pracy przydatnych w poszukiwaniu pracy;
- 13) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
- 14) wydawanie decyzji o:
 - a) uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
 - b) przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,
 - c) obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia finansowanych z Funduszu Pracy,
 - d) odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy, należności z tytułu zwrotu refundacji lub przyznanych jednorazowo środków, o których mowa w art. 46, oraz innych świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy, o których mowa w art. 76 ust. 7a;
- 15) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 8 lit. c;

- 16) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w szczególności przez:
 - a) realizowanie zadań sieci EURES we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami województw, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców,
 - b) realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES na terenie działania tych partnerstw;
 - 16a) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi;
- 17) badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca;
- 18) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy;
- 19) opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania;
- 20) realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy;
- 21) organizacja i realizowanie programów specjalnych;
- 22) udostępnianie informacji o osobach zarejestrowanych, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań określonych w ustawie, innym instytucjom rynku pracy lub podmiotom, o których mowa w art. 24 ust. 1, oraz innym podmiotom publicznym albo podmiotom niebędącym podmiotami publicznymi, realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny ich realizacji;
- 23) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych na podstawie art. 4 ust. 4;
- 24) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych.

1.3. Zakres działania Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu

Aby uzyskać pełną realizację zadań, które nakłada na urząd pracy Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy podejmowane są na bieżąco stosowne działania mające dostosować strukturę organizacyjną urzędu do zmieniających się potrzeb i wymogów ustawowych. W roku 2009 odnotowaliśmy zwiększenie się liczby osób bezrobotnych (Tab.1)

Tab. 1 Zarejestrowani bezrobotni.

L.p	Powiat / miasto	Zarejestrowani bezrobotni 31.12.2008		Zarejestrowani bezrobotni 31.12.2009		Wzrost, spadek (-) ogółem
		ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	
1.	Powiat Wałbrzyski	9.863	5.734	12.286	6.612	2.423
2.	w tym Wałbrzych	6.203	3.705	7.715	4.206	1.512

Liczba decyzji administracyjnych wydanych w 2009 roku – 45.571

Ilość odwołań od decyzji złożonych w 2009 roku - 174

w tym:

Rozstrzygnięcia organu II instancji wskutek odwołania:

- decyzje uchylone w trybie art. 132 § 1 kpa – 10,
- decyzje zmienione w trybie art. 132 § 1 kpa – 15,
- decyzje utrzymane w mocy – 73,
- decyzje uchylone i sprawa przekazana do ponownego rozpatrzenia – 49,
- decyzje uchylone i umorzone postępowanie – 15,
- decyzje, w których umorzono postępowanie odwoławcze – 3,
- decyzje, w których uchylono postanowienie, uchylono decyzję i sprawę przekazano do ponownego rozpatrzenia – 1,
- decyzje uchylone i przyznanie statusu osoby bezrobotnej – 1,
- decyzje, które utrzymano w części dot. statusu osoby bezrobotnej i uchylono w części dot. zasiłku – 1.

Postanowienia wydane przez organ II instancji:

- postanowienia, w których stwierdzono uchybienie terminu do wniesienia odwołania – 6.

Ponieważ w roku 2009 urząd wydał **45.571** decyzji:

- ilość wszystkich odwołań (**174**) stanowi **0,38 %** ogółu wydanych decyzji,
- **77** uchylone decyzje stanowią **0,16 %** ogółu wydanych decyzji.

1.4. Komputeryzacja obsługi rynku pracy

W roku 2009 głównym zadaniem urzędu było przygotowanie infrastruktury informatycznej do wdrożenia nowego systemu informatycznego - Syriusz Std. System ten, opracowany przez firmę Sygnity SA na zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej ma zastąpić wszystkie używane dotychczas w urzędach pracy systemy dziedziczne. Ponadto realizowano plany dotyczące polepszenia usług rynku pracy, wykorzystujących technologię informatyczną:

- pozyskano dodatkowe środki z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- zakupiono serwery i macierz dyskową, które zastąpią obecnie wykorzystywane urządzenia,
- wykonano sieć komputerową wraz z wydzieloną instalacją elektryczną w pomieszczeniach Klubu Pracy przy ul. Dmowskiego 20 w Wałbrzychu,
- zakupiono sprzęt komputerowy dla Klubu Pracy,
- ulepszono przepływ informacji w urzędzie, wykorzystujący elektroniczne formy wymiany informacji,
- zwiększano samodzielność jednostek organizacyjnych poprzez organizację szkoleń dla pracowników.

Zgodnie z harmonogramem, wdrożenie systemu Syriusz rozpocznie się w ostatniej dekadzie marca 2010 r. Przeprowadzone zostaną wówczas prace związane z migracją systemów oraz szkolenia grupowe i indywidualne dla wszystkich pracowników urzędu. Dzięki przedsięwzięciom zrealizowanym w 2009 roku Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu posiada wszystkie elementy niezbędne do przeprowadzenia wdrożenia.

1.5. Finansowanie zadań realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu

1.5.1. Środki Funduszu Pracy

Wielkość środków Funduszu Pracy przeznaczonych na finansowanie aktywizacji zawodowej bezrobotnych w danym roku jest ustalana na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2009 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie (Dz.U. 2009 nr 123, poz. 1019). Natomiast środki Funduszu Pracy na wypłatę zasiłków

i innych obligatoryjnych świadczeń przekazywane są do wysokości faktycznych potrzeb.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przekazywało w ciągu roku na wyodrębnione rachunki bankowe zaliczki środków Funduszu Pracy do wysokości kwot wynikających z algorytmu. W roku 2009 rytmicznie otrzymywane dotacje pozwalały na terminowe wypłaty zasiłków i innych świadczeń. Wydatki z Funduszu Pracy za rok 2009 oraz porównawczo za rok 2008 przedstawiono w Tab. 2.

Tab.2 Wydatki z Funduszu Pracy w latach 2008 i 2009 [zł.]

Lp.	Wydatki Funduszu Pracy	2008	2009
1	Zasiłki dla bezrobotnych	11.044.380,98	18.899.348,53
3.	Składki na ZUS	2.815.491,66	4.684.808,13
4.	Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	19.196.190,20	26.248.060,21
5.	Inne wydatki (np. dojazdy, zakwaterowanie)	3.717.094,66	1.594.076,57
6.	Ogółem:	36.773.157,50	51.426.293,44

1.5.2. Środki budżetowe na działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu

Środki budżetowe przyznane na działalność tut. Urzędu były niewystarczające i wymuszały szereg ograniczeń. Plan na rok ubiegły zakładał łączną kwotę **5.436.000,00** zł i takie było w efekcie jego wykonanie. Założenia planu na rok 2008 zostały wykonane w następujący sposób:

Tab.3 Wydatki budżetowe w 2009 roku.

§	Plan na 2009 rok [zł.]	Wykonanie na 31.12.2009 roku [zł.]
3020 zakup okularów	441,00	400,00
4010 wynagrodzenia	2.560.977,00	2.560.682,42
4018 wynagrodzenia EFS	348.848,00	343.343,68
4040 wynagrodzenia roczne	174.222,00	174.221,77
4049 wynagrodzenie roczne PO KL	12.190,00	12.190,15
4110 ZUS	403.140,00	403.131,13
4118 ZUS EFS	37.724,00	36.679,11
4119 ZUS EFS	16.961,00	15.679,00
4120 skł.na Fundusz Pracy	65.124,00	65.079,82
4128 skł.na Fundusz Pracy EFS	8.846,00	8.481,19
4140 wpłaty na PFRON	26,00	25,90
4170 wynagrodzenia bezosobowe	24.200,00	23.862,49
4210 zakup materiałów i wyposażenia	55.856,00	55.834,92
4260 zakup energii	103.549,00	103.036,34
4270 usługi remontowe	2.677,00	2.676,81
4280 zakup usług zdrowotnych	820,00	812,00
4300 zakup usług pozostałych	11.551,00	11.283,23
4410 delegacje	4.983,00	4.881,60
4430 opłaty różne	8.438,00	8.437,18
4440 ZFŚS	104.482,00	104.482,00
4448 ZFŚS EFS	9.001,00	9.001,00

4449 ZFŚS EFS	9.001,00	9.001,00
4520 opłaty na rzecz budżetów jst.	67,00	67,00
4708 szkolenia pracowników nie będących członkami korpusu służby cywilnej PO KL	112.626,00	96.502,98
RAZEM:	4.075.750,00	4.049.792,72

2. INFORMACJA O RYNKU PRACY W POWIECIE WAŁBRZYSKIM W 2009 ROKU

2.1. Podstawowe informacje statystyczne dotyczące rynku pracy

Generalnie liczba bezrobotnych zwiększyła się o 2.423 w stosunku do końca 2008 roku, osiągając stan **12.286** osób. Na koniec grudnia 2009 r. stopa bezrobocia wynosiła:

- dla Polski - 11,9 %
- dla województwa dolnośląskiego - 12,5 %
- dla powiatu wałbrzyskiego - 18,2 %

Tab.4 Wybrane dane o rynku pracy.

Lp.	Opis	XII 2008	XII 2009
1	2	3	4
1.	Ogólna ilość bezrobotnych: w tym kobiet	9.863 5.734	12.286 6.612
2.	Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	1.951	3.294
3.	Liczba osób niepełnosprawnych	840	1.167
4.	Liczba bezrobotnych, którzy podjęli pracę w ciągu roku	7.583	7.388
5.	Liczba ofert pracy, ogółem :	8.767	7.417
	w tym: oferty pracy stałej	5.347	3.669
	prace interwencyjne	90	44
	roboty publiczne	240	430
	prace społecznie użyteczne	860	647
	staże	961	1.766
	przygotowania zawodowe	712	182
	dotacje na działalność gospodarczą i miejsca pracy	557	679
6.	Ilość bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach	537	489

Porównując w powyższej tabeli dane z roku 2008 i 2009 łatwo dostrzec, że odnotowano zwiększenie się ilości zarejestrowanych bezrobotnych. Znacznie mniej osób zatrudniono w ramach prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych.

W pierwszych miesiącach 2009 roku ilość zarejestrowanych wzrosła osiągając maksimum w marcu 2009 roku. Następnie zaczęła spadać do lipca. Od sierpnia odnotowywaliśmy wzrost ilości zarejestrowanych. Widać jednak trend spadkowy od kwietnia ubiegłego roku. Wyżej opisane zmiany dotyczą całego powiatu ale obserwowane są oczywiście we wszystkich gminach wchodzących w jego skład.

Dla porównania w Tab.5 zestawiono dane dotyczące ilości zarejestrowanych bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu wałbrzyskiego.

Tab. 5 Bezrobotni według gmin powiatu wałbrzyskiego.

Gminy Powiatu Wałbrzyskiego	Zarejestrowani bezrobotni			
	XII 2008		XII 2009	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Wałbrzych	6.203	3.705	7.715	4.206
Boguszków-Gorce	1.069	617	1410	767
Czarny Bór	290	174	368	198
Głuszyca	721	345	861	419
Jedlina Zdrój	188	110	291	162
Mieroszów	442	232	533	264
Stare Bogaczowice	215	138	245	137
Szczawno Zdrój	232	129	274	141
Walim	503	284	589	318
Razem	9.863	5.734	12.286	6.612

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych z powiatu wałbrzyskiego dominują osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lata, co stanowi 28,7 % ogółu zarejestrowanych. Na drugim miejscu jest grupa osób w wieku 45-54 lata z udziałem 28,3 %. Widać to dokładnie w Tab. 6

Tab.6 Struktura bezrobotnych według wieku (XII 2009).

Wiek	Ilość zarejestrowanych bezrobotnych	
	Ogółem	Kobiety
18-24 lat	1.732	948
25-34 lat	3.537	2.094
35-44 lat	2.265	1.305
45-54 lat	3.477	1.826
55-59 lat	1.113	439
60 lat i więcej	162	0
Ogółem:	12.286	6.612

W powiecie wałbrzyskim 43,1 % ogółu bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz osoby z gimnazjalnym lub niższym wykształceniem (Tab. 7). Są to osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na brak kwalifikacji zawodowych. Często jedyną szansą na podjęcie zatrudnienia wśród tych osób jest zatrudnienie subsydiowane organizowane przez tut. urząd, są to np: prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, staże czy przygotowania zawodowe.

Tab. 7 Struktura bezrobotnych według poziomu wykształcenia (XII 2009).

Wiek	Ilość zarejestrowanych bezrobotnych	
	Ogółem	Kobiety
Wyższe	870	578
Policealne i średnie zawodowe	2.442	1.544
Średnie ogólnokształcące	861	603
Zasadnicze zawodowe	3.674	1.686
Gimnazjalne i poniżej	4.439	2.201
Ogółem:	12.286	6.612

2.2. Bezrobotni niepełnosprawni

Według stanu na koniec grudnia 2009 roku zarejestrowane były w tut. urzędzie **1.332** osoby niepełnosprawne, z tego **733** kobiety. Wśród tych osób **1.167** posiadało status osoby bezrobotnej (**674** kobiety) a **165** uznanych zostało za osoby poszukujące pracy (**59** kobiet), ponieważ nabyły one prawo do świadczeń rentowych. Wśród niepełnosprawnych bezrobotnych tylko 293 osoby posiadały prawo do pobierania zasiłku (25,1 %).

W roku 2009 tut. urząd dysponował 486 ofertami pracy dla osób niepełnosprawnych, z czego 211 nie zostało zrealizowanych.

W roku 2009 obserwowaliśmy nasilone rejestracje osób niepełnosprawnych. Było tych rejestracji 1.646 a dodatkowo 308 bezrobotnych już zarejestrowanych uzyskało orzeczenie o niepełnosprawności.

Już siódmy rok z rzędu funkcjonuje w strukturze organizacyjnej tut. urzędu samodzielne stanowisko ds. obsługi osób niepełnosprawnych. Obsługa tych osób odbywa się w oddzielnym pokoju mieszczącym się na parterze urzędu, co zapewnia łatwy dostęp, bez względu na rodzaj niepełnosprawności.

3. AKTYWNE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU REALIZOWANE PRZEZ POWIATOWY URZĄD PRACY W WAŁBRZYCHU W 2009 ROKU

Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu w 2009r. podejmował szereg działań w zakresie realizacji programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej. Pozwoliły na to środki finansowe, którymi dysponował Urząd. Łączna ich wielkość w 2009r. wynosiła **25 903,6 tys. zł**, z czego środki algorytmu podstawowego stanowiły kwotę **10 689,4 tys. zł**. Algorytm zwiększany był środkami w dyspozycji samorządu województwa o kwotę **3 849,3 tys. zł** przyznanych wg kryteriów podziału środków algorytmowych, tj.: **2 002,6 tys. zł** (I decyzja zwiększająca) i **1 846,7 tys. zł** (II decyzja zwiększająca).

Celem dysponowania kwotą **25 903,6 tys. zł** na aktywizację osób zarejestrowanych w PUP Wałbrzych urząd kilkakrotnie pozyskiwał fundusze na realizację różnych projektów. Stąd na kontynuację projektu systemowego „*Przeciw bezrobociu*” rozpoczętego w 2008r., realizowanego w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL otrzymano ze środków w dyspozycji samorządu województwa **6 656,4 tys. zł**. Pozostałe kwoty pozyskano w ramach rezerw środków będących w dyspozycji MPiPS. O w/w występowaliśmy w oparciu o programy przyjęte przez Ministra do realizacji na 2009r. wspierające:

- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości – pozyskano kwotę **3 269,1 tys. zł** na realizację projektu „*Start w biznesie*”, „*Aktywni na rynku pracy*”, „*Samozatrudnienie i przedsiębiorczość*” oraz „*Przedsiębiorczość*”,
- osoby bezrobotne, aktywizowane na terenach, na których wystąpiły klęski żywiołowe – pozyskano kwotę **285, 9 tys. zł** celem udzielenia wsparcia osobom zamieszkającym w gminach, w których odnotowano szkody związane z nadmiernymi opadami deszczu, przyjęto do realizacji projekt PUP pt. „*Usuwanie skutków powodzi*”,
- osoby w wieku do 30 lat – pozyskano **361,0 tys. zł** na realizację programu „*Aktywni na rynku pracy*”,
- osoby w wieku 45/50 plus – pozyskano **54,0 tys. zł** na realizację programu „*Aktywni na rynku pracy*”.

W kwocie 25 903,6 tys. zł mieszczą się także środki otrzymane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości **738,5 tys. zł**. Łącznie w 2009r. na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu wydano **25 846,5 tys. zł**, co stanowi ok. **99,78 %** pozyskanych środków. Poniższe zestawienie prezentuje faktyczne wykonanie ustalonego limitu na 2009r.

Tab.8 Wydatkowanie w roku 2009 środków przeznaczonych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w podziale na źródła finansowania.

L.p.	Forma aktywizacji	Limit (w tys. zł)	Wykonanie (w %)
Fundusz Pracy – Algorytm podstawowy przyznany decyzją z dnia 19.02.2009r.			
1	Szkolenia	383,0	99,16
2	Przygotowania zawodowe	910,0	99,49
3	Roboty publiczne	1 507,0	99,55
4	Prace interwencyjne	485,0	99,61
5	Refundacja kosztów dojazdów i zakwaterowania	151,0	99,21
6	Staże	5 267,0	99,82
7	Prace społecznie-użyteczne	196,0	99,63
8	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	1 191,0	99,14
9	Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	468,0	99,32
10	Badania lekarskie	82,4	99,64
11	Inne	49,0	98,75
Razem		10 689,4	99,60
Fundusz Pracy – zwiększenia środków wg kryteriów ustalonych dla algorytmu (decyzja z dnia 27.03.2009r. oraz 28.04.2009r.)			
12	Roboty publiczne	499,0	100
13	Staże	500,0	100
14	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	1403,6	100
15	Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	1446,7	100
Razem		3 849,3	100
Razem Algorytm		14 538,7	99,71
Rezerwa Ministra „Start w biznesie”			
16	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	652,0	100
Razem		652,0	100
Rezerwa Ministra „Usuwanie skutków powodzi”			
17	Roboty publiczne	285,9	100
Razem		285,9	100
Rezerwa Ministra „Samozatrudnienie i przedsiębiorczość”			
18	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	488,8	99,52
19	Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	1 511,2	99,86
Razem		2 000,0	99,78
Rezerwa Ministra „Aktywni na rynku pracy”			
20	Staże	415,0	98,98

21	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	605,0	100
Razem		1020,0	99,58
Rezerwa Ministra „Przedsiębiorczość”			
22	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	12,1	100
Razem		12,1	100
Razem Rezerwa Ministra		3 970,0	99,78
Projekt systemowy „Przeciw bezrobociu”			
23	Szkolenia	536,8	99,33
24	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	2 492,0	99,97
25	Staże	3 009,3	99,95
26	Przygotowania zawodowe	618,3	100
Razem		6656,4	99,91
OGÓŁEM		25 165,1	99,80
Środki PFRON			
27	Staże i przygotowania zawodowe	60,0	99,95
28	Zwrot kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne	40,0	99,36
29	Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej, albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	594,5	100
30	Zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	44,0	100
Razem		738,5	99,96
Łączne środki		25 903,6	99,78

Mając na uwadze powyższe w okresie od stycznia do grudnia 2009r. w ramach działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu **20.673** osób otrzymało wsparcie w formie usług i instrumentów rynku pracy, z tego w wyniku:

- I. działań podejmowanych przez PUP finansowanych ze środków Funduszu Pracy, EFS w ramach PO KL - 8.175 osób bezrobotnych,

Tab. 9 Ilość osób objętych w 2009 r. wsparciem w ramach działań finansowanych z FP, EFS

L.p.	Forma wsparcia	Program	Ilość osób		
			kontynuujących umowy z roku 2008	rozpoczynających udział w formach wsparcia w 2009r.	Razem
1	Szkolenia	Algorytm	x	202	202
		Przeciw bezrobociu	x	309	309
		RAZEM	x	511	511
2	Studia Podyplomowe	Algorytm	x	9	9
		RAZEM	x	9	9
3	Staże	Algorytm	138	1203	1341
		„Aktywni bezrobotni” - kontynuacja programu finansowanego w 2008r. z rezerwy ministra	31	x	31
		„Ekomuzeum wokół Trójarbu”	x	6	6
		„Przeciw bezrobociu”	266	308	574
		„Aktywni na rynku pracy”	x	249	249
		RAZEM	435	1766	2201
4	Przygotowania zawodowe	Algorytm	81	101	182
		„Aktywni bezrobotni”	36	x	36
		„Przeciw bezrobociu”	51	81	132
		RAZEM	168	182	350
5	Prace interwencyjne	Algorytm	92	44	136
		RAZEM	92	44	136
6	Refundacja kosztów zakwaterowania i dojazdów na: staż, przygotowanie zawodowe, szkolenia, badania lekarskie, rozmowy z pracodawcą	Algorytm	54	920	974
		RAZEM	54	920	974
7	Roboty publiczne	Algorytm	x	352	352
		„Usuwanie skutków powodzi”	x	78	78
		RAZEM	x	430	430
8	Prace społecznie-	Algorytm	x	647	647

	użyteczne				
RAZEM			x	647	647
9	Refundacja składek ZUS w ramach spółdzielczej umowy o pracę	Algorytm	10	5	15
RAZEM			10	5	15
10	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	Algorytm	x	140	140
		„Przedsiębiorczość”	x	1	1
		„Aktywni na rynku pracy”	x	34	34
		„Start w biznesie”	x	36	36
		„Przeciw bezrobociu”	x	140	140
		„Samozatrudnienie i przedsiębiorczość”	x	27	27
RAZEM			x	378	378
11	Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego	Algorytm	x	104	104
		„Samozatrudnienie i przedsiębiorczość”	x	83	83
RAZEM			x	187	187
12	Badania lekarskie	Algorytm	x	2327	2327
RAZEM			x	2327	2327
13	Refundacja wynagrodzeń	„Pomoc dla repatriantów”	3	x	3
RAZEM			3	x	3
14	Opieka nad dzieckiem lub osobą zależną	Algorytm	x	7	7
			x	7	7
RAZEM			762	7413	8175

II. działań podejmowanych przez PUP finansowanych ze środków PFRON - 35 osób niepełnosprawnych,

Tab. 10 Ilość osób objętych w 2009 r. wsparciem w ramach działań finansowanych z PFRON

L.p.	Forma wsparcia	Źródło finansowania	Ilość osób		
			kontynuując ych umowy z roku 2008	rozpoczynaj ących udział w formach wsparcia w 2009r.	Razem
1	Staże	PFRON	2	11	13
2	Dojazdy na staż		1	x	1
3	Przygotowanie		2	x	2
	zawodowe		x	13	13
4	Jednorazowe środki na DG		1	x	1
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej		5	x	5
6	Zwrot kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne				
Razem			11	24	35

III. innych działań podejmowanych przez PUP w Wałbrzychu – 12.463 osoby.

3.1. W ramach środków Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego realizowano następujące zadania:

3.1.1. Prace interwencyjne

W wyniku zawartych umów w 2009r. w ramach prac interwencyjnych finansowanych ze środków algorytmowych zatrudnienie uzyskało **44** bezrobotnych (w tym 5 osób bezrobotnych z orzecznym stopniem niepełnosprawności). Ponadto realizowane były umowy z roku poprzedniego, w ramach których zatrudnienie kontynuowały **92** osoby.

Bezrobotni najczęściej kierowani byli do pracy na stanowiskach: pracownik biurowy, konserwator, specjalista ds. zarządzania nieruchomościami, rejestratorka medyczna, robotnik gospodarczy, pomoc administracyjna, sprzedawca, fryzjer, pracownik domowej opieki osobistej, robotnik placowy, referent, sprzątaczką.

3.1.2. Refundacja kosztów dojazdu i zakwaterowania

W badanym okresie tutejszy urząd refundował koszty dojazdu na miejsce wykonywania stażu, przygotowania zawodowego, szkolenia oraz na badania lekarskie i rozmowy z pracodawcami. Ogółem z tej formy wsparcia skorzystały **973** osoby, z tego z dojazdów na:

- staż, przygotowanie zawodowe – 490 osób,
- szkolenia – 83 osoby,
- badania lekarskie – 212 osób,
- rozmowy z pracodawcami – 188 osób.

Dodatkowo **1** osoba skorzystała z refundacji zakwaterowania.

3.1.3. Staże

W badanym okresie roku 2009 zaktywizowano **1766** osób, w tym w ramach:

- algorytmu – 1203 osoby (w tym 44 osoby niepełnosprawne, z których 4 uczestniczyły w programie partnerskim „*Sprawniejsi niż inni*”),
- programu „*Aktywni na rynku pracy*” finansowanego z rezerwy Ministra – 249 osób (w tym 4 osoby niepełnosprawne),
- partnerstwa „*Ekomuzeum wokół Trójarbu*” – 6 osób,
- projektu „*Przeciw bezrobociu*” współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO KL – 308 osób (w tym 18 osób niepełnosprawnych).

Ponadto w 2009r. realizowane były umowy z roku ubiegłego. W związku z tym staż kontynuowało 435 osób, z tego w ramach:

- algorytmu – 138 osób (w tym 4 osoby niepełnosprawne),
- programu „*Aktywni bezrobotni*” finansowanego z rezerwy Ministra – 31 osób,
- projektu „*Przeciw bezrobociu*” współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO KL – 266 osób (w tym 5 osób niepełnosprawnych).

Bezrobotni najczęściej odbywali staż na stanowiskach:

- pracownika biurowego (referenta, archiwisty, sekretarki, pracownika kancelarii, księgowej, asystenta bankowości, kasjera handlowego, rejestratorki),
- specjalisty (ds. marketingu, ds. projektów, ds. zarządzania zasobami ludzkimi),
- handlowca, sprzedawcy, pomocy sprzedawcy, zaopatrzeniowca,
- pracownika usług osobistych (pracownika obsługi solarium, fryzjera, manikiurzystki),
- pracownika pomocy społecznej, nauczyciela przedszkola,
- informatyka, programisty,
- pomocy kuchennej, kelnera, barmana, bufetowego, recepcjonisty, krawca, krojczego,
- robotnika gospodarczego, magazyniera, konserwatora budynków, stolarza, murarza,
- mechanika pojazdów samochodowych, wulkanizatora, elektronika pojazdów samochodowych, operatora myjni, serwisanta,
- ogrodnika terenów zielonych, bukieciarza.

3.1.4. Przygotowanie zawodowe

W roku 2009 w ramach przygotowania zawodowego zaktywizowano **182** osoby, w tym w ramach:

- algorytmu – 101 osób (w tym 18 osób niepełnosprawnych, z których 15 uczestniczyło w programie partnerskim „*Sprawniejsi niż inni*”),
- projektu „*Przeciw bezrobociu*” współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO KL – 81 osób (w tym 5 osób niepełnosprawnych).

Ponadto w roku 2009 realizowane były umowy z roku ubiegłego. W związku z tym przygotowanie zawodowe kontynuowało 168 osób, z czego w ramach:

- algorytmu – 81 osób (w tym 3 osoby niepełnosprawne),
- programu „*Aktywni bezrobotni*” finansowanego z rezerwy Ministra – 36 osób (w tym 2 osoby niepełnosprawne),
- projektu „*Przeciw bezrobociu*” współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO KL – 51 osób (w tym 1 osoba niepełnosprawna).

Bezrobotni byli najczęściej kierowani do pracy na stanowiskach: sprzedawcy, demonstratora wyrobów, pracownika działu kadr, pracownika biurowego, pracownika ds. księgowości, operatora ds. małej poligrafii, pomocy dentysty, kucharza, kasjera handlowego, magazyniera, robotnika gospodarczego, pracownika opieki osobistej, konserwatora budynków, florysty.

3.1.5. Roboty publiczne

W analizowanym okresie zawarto umowy na organizację robót publicznych i zatrudniono **430** osób, w tym w ramach:

- algorytmu – 352 bezrobotnych (w tym 23 osoby niepełnosprawne),
- programu „*Usuwanie skutków powodzi*” 78 bezrobotnych.

Bezrobotni wykonywali różnorodne prace na terenie gmin powiatu wałbrzyskiego. Najczęściej były to prace porządkowe (np. na chodnikach, ulicach i innych terenach gminnych, w budynkach komunalnych, terenach sportowych i rekreacyjnych), remonty (dróg, chodników, nawierzchni gruntowych, budynków), prace związane z utrzymaniem terenów komunalnych (parków, zieleni, rowów, studzienek kanalizacyjnych), ponadto dozorowanie obiektów komunalnych, segregacja surowców wtórnych, usuwanie skutków lokalnych podtopień, konserwacja bieżąca potoków, odtwarzanie rowów przydrożnych.

3.1.6. Prace społecznie użyteczne

W ww. formie wsparcia w roku 2009 uczestniczyło **647** osób bezrobotnych (w tym **62** osoby niepełnosprawne). Bezrobotni najczęściej wykonywali prace społecznie - użyteczne przy sprzątaniu dróg gminnych i chodników, przystanków, poboczy, parkingów, terenów zielonych, segregacji odpadów na frakcje do wykorzystania w recyklingu, usuwaniu śniegu z chodników i posypywaniu ich piaskiem, czyszczeniu rzek, porządkowaniu terenu szkół oraz obiektów kulturalnych czy sportowych; zajmowali się pracami konserwatorskimi, malarskimi, gospodarczymi.

3.1.7. Refundacja składek ZUS

W roku 2009 dokonano refundacji składek ZUS dla **5** osób zatrudnionych w ramach spółdzielczej umowy o pracę. Ponadto, w wyniku umów zawartych w 2008r., kontynuowano wypłaty dla **10** osób.

3.1.8. Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej

W roku 2009 kontynuowano przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Ilość chętnych do korzystania z tej formy wsparcia wciąż jest wysoka. Stąd w badanym okresie przeprowadzono ponad 2300 rozmów z potencjalnymi wnioskodawcami, w wyniku których 418 osób bezrobotnych złożyło wnioski o przyznanie środków, ponadto 50 wniosków przeszło do realizacji z 2008r.

Na podstawie złożonych wniosków **378** osób otrzymało dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej, z tego w ramach:

- algorytmu – 140 osób,
- programu „*Przedsiębiorczość*” finansowanego z rezerwy Ministra – 1 osoba,
- programu „*Aktywni na rynku pracy*” finansowanego z rezerwy Ministra – 34 osoby (w tym 1 osoba niepełnosprawna),
- programu „*Start w biznesie*” finansowanego z rezerwy Ministra – 36 osób,
- programu „*Samozatrudnienie i przedsiębiorczość*” finansowanego z rezerwy Ministra – 27

osób,

- projektu „Przeciw bezrobociu” współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO KL – 140 osób.

Najczęściej uruchamianymi branżami były:

- handlowa - odzież, obuwiem, art. spożywczymi, chemicznymi, kosmetykami, wyrobami tytoniowymi i alkoholem, kwiatami, upominkami, sprzętem RTV i AGD,
- usługowa - gastronomiczna, budowlana, elektryczna, hydrauliczna, strzyżenia psów i kotów, informatyczna, fryzjerska, stylizacji paznokci, kurierska, taxi),
- produkcyjna - mebli, kartek okolicznościowych.

Do końca grudnia 2009r. ogółem niezrealizowanych zostało 90 wniosków, z tego:

- 30 przeszło do realizacji na rok 2010,
- 60 nie zostało zrealizowanych z powodu: negatywnego rozpatrzenia wniosku, braku wymaganych dokumentów, rezygnacji z ubiegania się o środki, braku lokalu, braku zabezpieczenia czy podjęcia działalności gospodarczej.

3.1.9. Refundacja kosztów poniesionych na wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy dla skierowanego bezrobotnego

W badanym okresie 2009r. w wyniku przeprowadzenia ok. 220 rozmów z podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą zainteresowanymi zwrotem kosztów poniesionych na wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy dla skierowanego bezrobotnego złożono **145** wniosków. Na ich podstawie zawarto umowy na utworzenie **187** stanowisk pracy, z tego w ramach:

- algorytmu - 104 stanowiska pracy (w tym dla 6 osób niepełnosprawnych),
- programu z rezerwy Ministra „*Samozatrudnienie i przedsiębiorczość*” – 83 stanowiska pracy.

Do końca grudnia 2009r. ogółem niezrealizowanych zostało 29 wniosków z powodu: negatywnego rozpatrzenia wniosku, rezygnacji z ubiegania się o środki, braku wymaganych dokumentów, braku środków.

Najczęściej tworzone stanowiska pracy dla: magazyniera, mechanika samochodowego, pracownika usług osobistych, szwaczki, kierowcy, instruktora nauki jazdy, fryzjera, murarza, krawcowej, wulkanizatora, robotnika budowlanego, sprzątaczkę, księgową, sprzedawcy, pomocy kuchennej, technika budownictwa, operatora wózka podnośnikowego, pracownika biurowego, praczki, barmana, kelnera, garmażera, operatora sprzętu do robót ziemnych, ogrodnika terenów zieleni, pokojowej, specjalisty bankowości, portiera, pracownika przy pracach prostych, monter instalacji urządzeń sanitarnych, pracownika informacji turystycznej, robotnika gospodarczego, piekarza, robotnika

leśnego, pracownika biura podróży.

3.1.10. Szkolenia

W omawianym okresie w ramach aktywnego przeciwdziałania skutkom bezrobocia na szkolenia skierowano 511 osób, w tym w ramach:

- algorytmu – **202** osoby (w tym **11** osób niepełnosprawnych),
- projektu „Przeciw bezrobociu” – **309** osób (w tym **10** osób niepełnosprawnych).

Z liczby 202 szkoleniami:

- a) indywidualnymi objętych było 57 osób. Główne kierunki szkoleń indywidualnych to: kurs dla kandydatów na kierowców kategorii C, kurs dokształcający kierowców wykonujących transport drogowy w zakresie przewozu rzeczy w części ogólnej, fryzjer – stylistka, ABC przedsiębiorczości, kadry i płace, kurs spawania blach i rur metodą TIG aluminium i jego stopów, kurs dla kandydatów na kierowców kategorii B, intensywny kurs języka angielskiego, operator ładowarki jednonaczyniowej kl. II, obsługa kas fiskalnych i terminali kart płatniczych, świadectwa charakterystyki energetycznej, strzyżenie i pielęgnacja psów, kurs dla kandydatów na kierowców kategorii C+E, kurs dla kandydatów na instruktorów nauki jazdy kategorii B, nowoczesny handlowiec z obsługą komputera, kas fiskalnych i wózków jezdniowych z napędem silnikowym wraz z bezpieczną obsługą, wymianą butli gazowych + tzw. minimum sanitarne, szkolenie przygotowujące do uzyskania uprawnień na stanowisku dozoru do 1kV, operator żurawi wieżowych I Ż, obsługa, naprawa i konserwacja instalacji gazowych, kurs dokształcający kierowców wykonujących zarobkowy transport drogowy osób taxi, Catia V5 Basic, kurs kwalifikacyjny dla instruktorów rekreacji ruchowej, kierowca wózków jezdniowych z napędem silnikowym wraz z bezpieczną obsługą, wymianą butli gazowych, profesjonalna stylistyka paznokci, spawanie metodą MAG i TIG, kurs obsługi hydraulicznych dźwigów samochodowych HDS, operator koparkoładowni, fryzjer damsko – męski, zawodowy kurs witrażownictwa, szkolenie z obsługi programu AUTOCAD LT I i II, kurs kompleksowej korekcji racic, kurs dla kandydatów na egzaminatorów prawa jazdy kategorii B, palacz kotłów wodnych i parowych, kurs kosmetyczny, operator pilarek, kos spalinowych i elektrycznych, pilarz – drwal, kurs dla kandydatów na kierowców kategorii „D z B”, kurs pedicure klasyczny, pedicure specjalistyczny – I i II stopień,
- b) szkoleniami grupowymi objętych było 145¹ osób. Główne kierunki szkoleń grupowych to:

¹ Wykazano 31 osób, które skierowano na szkolenie pt. „Szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy” organizowane przez lidera Klubu Pracy w Klubie Pracy

operator koparki jednoznaczyniowej kl. III, operator ładowarki jednoznaczyniowej kl. III, operator koparkoładowni kl. III, kurs dla kandydatów na kierowców kategorii „D” z „B” (II edycja), kurs dla kandydatów na kierowców kategorii „C” (trzy edycje), szkolenie z zakresu aktywnego poszukiwania pracy (trzy edycje), kadry i płace, kurs dokształcający kierowców wykonujących transport drogowy w zakresie przewozu rzeczy w części ogólnej, kurs dokształcający kierowców wykonujących transport drogowy w zakresie przewozu rzeczy w części dodatkowej, eksploatacja urządzeń elektroenergetycznych dla osób eksploatacji – osoby przyuczone do zawodu, opiekun osób starszych z podstawami języka niemieckiego (poziom A1).

Ponadto w ramach projektu „*Przeciw bezrobociu*” przeprowadzono szkolenia grupowe w kierunkach: prawne podstawy funkcjonowania przedsiębiorstwa – kurs przygotowujący do uruchomienia własnej działalności gospodarczej i agroturystyki (siedem edycji), portier – konserwator z uprawnieniami dla elektryków do 1kV (dwie edycje), kurs dokształcający kierowców wykonujących transport drogowy w zakresie przewozu osób w części ogólnej, elektryk bez ograniczenia napięcia, dekarz, sprzątaczką z obsługą maszyn sprzątających, bukieciarz – florysta z obsługą kas fiskalnych, nowoczesny handlowiec z obsługą komputera, kas fiskalnych i wózków jezdniowych z napędem silnikowym wraz z bezpieczną obsługą, wymianą butli gazowych + tzw. minimum sanitarne (dwie edycje), kurs spawania blach i rur spoinami pachwinowymi metodą MAG, recepcjonista z nauką języka obcego, pracownik biura podróży z obsługą komputera i nauką języka obcego, kelner – barman z nauką języka obcego dla początkujących, grafika komputerowa na potrzeby reklamy i marketingu.

Nadto warto dodać, iż 9 osób bezrobotnych skorzystało z możliwości uzupełnienia kwalifikacji poprzez podjęcie studiów podyplomowych w zakresie: public relations, analizy finansowej i zarządzania wynikami, rachunkowości i finansów, zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej, gospodarki nieruchomościami (zarządzanie – utrzymanie – wycena), zarządzania pracą.

3.1.11. Badania lekarskie

W okresie od stycznia do grudnia 2009r. urząd skierował na badania lekarskie **2327** osób, w tym na:

- badania lekarskie przed szkoleniami – 233 osoby,
- badania lekarskie przed stażem – 1775 osób,
- badania lekarskie przed przygotowaniem zawodowym – 168 osób,
- ocenę zdolności do wykonywania pracy – 151 osób.

3.1.12. Opieka nad dzieckiem lub osobą zależną

W badanym okresie z refundacji kosztów opieki nad dzieckiem skorzystało 7 osób bezrobotnych.

3.1.13. Wsparcie w ramach rezerwy celowej „Pomoc dla repatriantów”

W roku 2009 zakończyła się realizacja umowy z 2008r. w ramach rezerwy celowej „*Pomoc dla repatriantów*” dla 3 osób bezrobotnych.

4. DZIAŁANIA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W WAŁBRZYCHU REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW PFRON

4.1. Staże i przygotowanie zawodowe dla osób poszukujących pracy z orzeczonym stopniem niepełnosprawności (finansowane z PFRON)

W roku 2009 tutejszy urząd udzielał wsparcia ze środków PFRON osobom poszukującym pracy z orzeczonym stopniem niepełnosprawności. Ogółem pomocą objętych zostało 11 osób, które wzięły udział w stażu, w tym 1 osoba skorzystała również z refundacji dojazdów na staż. Wykonywały one prace na stanowiskach: pracownik biurowy, pomoc kuchenna, sprzedawca, magazynier, kelner, terapeuta, kasjer handlowy, sortowacz, wychowawca, pracownik administracyjny, salowa, goniec, szwaczka, nauczyciel przedszkola.

Ponadto w roku 2009r. realizowane były umowy z roku ubiegłego dla 4 osób. W związku z tym 2 osoby kontynuowały przygotowanie zawodowe oraz 2 osoby staż.

4.2. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wypożyczenia stanowisk pracy, refundacja kosztów wynagrodzeń osoby niepełnosprawnej

W badanym okresie wsparciem środkami PFRON w ramach środków na podjęcie działalności gospodarczej objętych zostało 13 osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP jako osoby

bezrobotne lub poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu. Środki udzielono na usługi – fotograficzne, porządkowe, naprawcze dot. sprzętu budowlanego, projektowo – telekomunikacyjne, usługi pomiarowe do 1 KV wraz z wykonawstwem, fryzjerskie i pielęgnacyjne dla zwierząt, taxi osobowe, remontowo – budowlane, dot. prowadzenia pensjonatu, projektowania serwisów internetowych i złożonych portali, projektowania urządzeń ochrony środowiska oraz handel – odzieżą, akcesoriami metalowymi używanymi w branży budowlanej.

Ponadto, w wyniku umów zawartych w 2008r. finansowano koszty wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne dla 5 osób niepełnosprawnych oraz koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla 1 osoby niepełnosprawnej.

Warto dodać, że poza ww. osobami, które otrzymały wsparcie ze środków PFRON urząd zaktywizował także 207 osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności posiadających status bezrobotnego (w tym 15 osób w ramach kontynuacji umów z roku ubiegłego), z których: 66 uczestniczyło w stażach, 23 w przygotowaniu zawodowym, 21 w szkoleniach, 23 w robotach publicznych, 5 w pracach interwencyjnych, 62 w pracach społecznie - użytecznych, 1 otrzymała środki na podjęcie działalności gospodarczej, a 6 zostało zatrudnionych w ramach refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego. Formy aktywizacji, z których korzystali bezrobotni z orzeczoną stopniem niepełnosprawności finansowane były z Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, o czym była mowa we wcześniejszych punktach niniejszego opracowania.

5. DZIAŁANIA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W WAŁBRZYCHU W RAMACH AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB BEZROBOTNYCH

5.1. Poradnictwo zawodowe

W 2009 roku usługami poradnictwa zawodowego objęte zostały **9.152 osoby** (w tym **387** osób niepełnosprawnych), w tym:

- udzielono **2.374** porady indywidualne,
- udzielono **521** indywidualnych informacji zawodowych,
- zrealizowano **2** spotkania w ramach grupowej informacji zawodowej dla **39** osób,
- zrealizowano **9** spotkań w ramach grupowej porady dla **96** osób,
- przeprowadzono **6.122** rozmowy wstępne.

W wyżej wymienionym okresie bezrobotni i poszukujący pracy korzystali z poradnictwa

indywidualnego i grupowego. Podstawowe cele przeprowadzonych porad grupowych dotyczyły:

- umiejętności właściwej komunikacji,
- zachowań interpersonalnych, w szczególności zachowań asertywnych,
- motywacji do działań oddziałujących na kształt naszego życia,
- indywidualnych czynników wyboru zawodu i pracy zawodowej,
- umiejętności samoanalizy pod kątem wyboru pracy zawodowej,
- znaczenia podejmowanych świadomych i trafnych decyzji zawodowych,
- potrzeby kształtowania aktywnej postawy życiowej,
- możliwości rozwiązania problemów wynikających z ograniczonych możliwości podjęcia zatrudnienia.

Udzielano także indywidualnych informacji zawodowych dotyczących możliwości uzyskania pomocy z zakresu poradnictwa zawodowego oraz innych informacji przydatnych osobom bezrobotnym lub poszukującym pracy w rozwiązywaniu problemów zawodowych. Część osób uczestniczyła w spotkaniach realizowanych w ramach grupowej informacji zawodowej. Tematyka grupowej informacji zawodowej dotyczyła:

- możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych przez bezrobotnych,
- oczekiwań pracodawców w zakresie zawodowych wymagań od kandydatów do pracy,
- możliwości otrzymania dotacji z PUP na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

W 2009 roku doradcy zawodowi brali udział w spotkaniach odbywających się poza Powiatowym Urzędem Pracy. Należą do nich między innymi: konferencje, targi pracy.

W dniu styczniu 2009r. odbyło się spotkanie z pracownikami zwalnianymi z NSK, a w marcu. z pracownikami zwalnianymi z Takata Petri. Spotkania miały na celu prezentację usług Powiatowego Urzędu Pracy, w tym także poradnictwa zawodowego i pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy. W marcu 2009r. doradca zawodowy spotkał się również indywidualnie ze zwalnianymi pracownikami na terenie zakładu pracy Takata Petri. Jego zadaniem było udzielanie informacji oraz promowanie usług Powiatowego Urzędu Pracy w tym głównie poradnictwa zawodowego.

W roku 2009 doradcy zawodowi uczestniczyli także w targach pracy. Ich zadanie polegało na udzielaniu informacji, promowaniu usług poradnictwa zawodowego, jak również metod aktywnego poszukiwania pracy. Targi pracy odbywały się w Wałbrzychu oraz w Boguszkowie Gorcach.

5.2. Usługi EURES

W ramach świadczonych usług EURES w 2009r. w tutejszym urzędzie istniał stały dostęp do bazy danych zawierających informacje na temat wolnych miejsc pracy w Europie oraz bazy danych, w której zamieszczane są ogólne informacje dotyczące warunków życia i pracy w krajach UE i EOG. W ten sposób wszystkie osoby bezrobotne i poszukujące zatrudnienia poza granicami Polski korzystając z usług EURES otrzymywały aktualne informacje na temat ustawodawstwa socjalnego, podatków, edukacji, służby zdrowia, możliwości szkoleń, wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych oraz kosztów utrzymania i zakwaterowania w innych państwach UE.

W 2009r. z usług powiatowego asystenta EURES skorzystało ogółem **3311** osób, w tym:.

- **2767** osób w celu uzyskania pomocy w poszukiwaniu pracy,
- **208** osób w celu uzyskania informacji ogólnych na temat pracy za granicą,
- **208** osób w celu zdobycia informacji dotyczących warunków życia w krajach EOG,
- **128** osób w celu pozyskania informacji dotyczących sposobów poszukiwania pracy i prawidłowego redagowania dokumentów aplikacyjnych.

Udzielone indywidualne oraz grupowe porady dotyczyły najczęściej:

- szczegółowych informacji o wymogach i warunkach oferowanych przez pracodawców w ramach zgłaszanych ofert sieci EURES,
- informowania o możliwościach, jakie daje portal internetowy EURES (pomoc w wyszukiwaniu w bazie ofert obcojęzycznych, pomoc w rejestracji CV on line, obsługa wyszukiwarki doradców z krajów EOG),
- informacji na temat ofert pracy za granicą, będących w posiadaniu Wojewódzkich Urzędów Pracy oraz agencji pośrednictwa obywateli polskich do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych,
- pomocy w ustaleniu wiarygodności agencji pośrednictwa pracy za granicą działających na terenie RP (certyfikat MPiPS) i w krajach EOG,
- przekazania adresów polskich i zagranicznych portali internetowych, prywatnych agencji pośrednictwa pracy,
- udzielania pomocy w redagowaniu aplikacji w formacie europejskim (w języku polskim), a także przekazania informacji na temat zasad autoprezentacji w trakcie rozmowy z pracodawcą zagranicznym lub doradcą w agencji zatrudnienia.
- zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia i świadczeń pracowniczych, podatków, sumowania okresów zatrudnienia, transferów zasiłku),

- przekazania informacji o terminach i miejscach giełd i targów pracy z udziałem pracodawców zagranicznych, organizowanych na terenie RP,
- warunków pracy, nauki i życia w krajach UE, sytuacji na rynkach pracy krajów europejskich z uwzględnieniem występujących tam zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
- zasad uznawania kwalifikacji przez pracodawców zagranicznych oraz możliwości podwyższania kwalifikacji i edukacji w krajach UE,
- wręczania materiałów informacyjnych (ulotek, opracowań, wydruków internetowych, linków do stron),
- udostępniania materiałów dotyczących zasad zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w krajach EOG.

W 2009 roku do pośrednika pracy (Usługi EURES) wpłynęło łącznie **186** ofert pracy (ok. **2245** wakatów) zgłoszonych w ramach sieci EURES. Oferty pracy pracodawców zagranicznych, to propozycje zatrudnienia długoterminowego – najczęściej na okres 6 lub 12 miesięcy z 3 miesięcznym okresem próbnym, w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracodawcy zagraniczni poszukiwali fachowców w różnych zawodach i z różnym wykształceniem. Najczęstszym wymogiem kwalifikacyjnym było wykształcenie minimum zawodowe, a także wykształcenie wyższe techniczne, mechaniczne oraz medyczne. Szansę na skorzystanie z ofert miały osoby posiadające kwalifikacje w konkretnym zawodzie wyuczonym lub wykonywanym, posiadające staż pracy udokumentowany świadectwami, listami referencyjnymi i certyfikatami ukończonych szkoleń zawodowych, znające języki obce w stopniu pozwalającym na swobodne porozumiewanie się, niekarane. Wśród propozycji przeważały oferty w następujących branżach:

- budowlanej (murarze, tynkarze, betoniarze, elektrycy, inżynierowie budowy, projektanci, konstruktorzy dróg, cieśle, stolarze),
- mechanicznej (inżynierowie mechanicy, kierownicy do spraw utrzymania ruchu, brygadziści, montażyści, pracownicy z branży metalowej, technicy serwisanci, konserwatorzy techniczni, formierze, ślusarze, spawacze, monterzy rur i instalacji, hydraulicy, blacharze samochodowi),
- hotelarsko - gastronomicznej (szefowie kuchni, kierownicy restauracji, pokojówki, kelnerzy, barmani, kucharze, pomoce kuchenne, recepcjoniści, obsługa hotelowa),
- rolniczej (pracownicy sezonowi w rolnictwie, ogrodnictwie, pakowacze, sortowacze, pracownicy na farmach i na gospodarstwach rolnych),
- handlowo - usługowej (kierownicy sprzedaży, pracownicy marketingu, sprzedawcy),
- spożywczej (rzeźnicy, wykrawacze, ubojowi),
- transportowej (kierowcy w transporcie międzynarodowym, kierowcy autobusów, ciężarówek,

traktorów, sprzętu ciężkiego koparki, przedstawiciele handlowi),

- informatycznej (programiści systemów i baz danych, projektanci oprogramowania, informatycy),
- medycznej (pielęgniarki, doktorzy w dziedzinie genetyki, biolodzy, lekarze różnych specjalności, stomatolodzy, ortopedzi, okuliści, farmaceuci, psychologów klinicznych),
- inne (pomoc domowa, opiekunowie osób starszych, animatorzy kultury i czasu wolnego, trenerzy i piloci wycieczek, księgowi).

Wpłynęły również oferty pracy sezonowej w sektorze rolniczym i ogrodnictwie dla osób bez wykształcenia i kwalifikacji, oraz bez znajomości języka obcego. Były to oferty do Wielkiej Brytanii, Holandii i Skandynawii. Rekrutacja obejmowała łącznie około **775** osób. Pośrednik pracy (Usługi EURES) przeprowadził także rekrutacje do pracy w charakterze personelu hotelowego, obsługi hoteli oraz animatorów kultury. Proponowano zatrudnienie w sezonie wakacyjnym na Cypr, do Hiszpanii, Włoch i Francji, a na sezon zimowy także do Austrii. Rekrutacje obejmowały około **731** wolnych miejsc pracy.

Usługi EURES obejmowały także współpracę z agencjami pośrednictwa obywateli polskich do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych. W ramach tych działań, w 2009 roku do tutejszego urzędu pracy skierowanych zostało ogółem **105** ofert jawnych indywidualnych lub zbiorczych. Oferty te udostępniane były zainteresowanym na bieżąco w gablocie ogłoszeniowej oraz u pośrednika pracy (Usługi EURES) w prowadzonym rejestrze ofert.

Pośrednictwo EURES obejmowało również kontakty na temat EURES z polskimi pracodawcami i organizacjami pracodawców, około **95** z nich uzyskało pomoc w znalezieniu pracowników. Ponadto, nawiązano współpracę z **396** różnymi instytucjami zewnętrznymi (miedzy innymi: z OHP, Akademickimi Biurami Karier, Gminnymi Centrami Informacji, instytucjami szkoleniowymi).

W ramach informacji grupowej i indywidualnej pośrednik pracy (Usługi EURES) przeprowadził **49** spotkań z osobami bezrobotnymi i poszukującymi pracy w oddziałach i filiach Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu. Miały one na celu ułatwienie mieszkańcom gmin powiatu wałbrzyskiego podjęcie zatrudnienia poza krajem zamieszkania (dostęp do ofert pracy za granicą). Ponadto, informował zainteresowane osoby o warunkach życia i pracy w krajach UE, zasadach korzystania z portalu europejskich służb zatrudnienia i koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, oferował pomoc w redagowaniu dokumentów aplikacyjnych w formacie europejskim.

Pośrednik pracy (Usługi EURES) uczestniczył również w targach pracy zorganizowanych w Boguszowie – Górcach, w Dniach Mobilności Pracowniczej odbywających się w Wałbrzychu, oraz w spotkaniu, dotyczącym sposobów aplikowania o pracę sezonową w Danii i w Holandii, podczas

których udzielał informacji na temat usług i ofert pracy świadczonych w ramach pośrednictwa EURES.

Z udziałem pośrednika pracy (Usługi EURES) odbyły się Transgraniczne Dni Informacyjno – Rekrutacyjne w Zgorzelcu i w Ząbkowicach Kłodzkich w ramach działań transgranicznych na pograniczu polsko- czesko- niemieckim. Obejmowały one prezentacje na temat warunków życia i pracy, podejmowania działalności gospodarczej w Niemczech i Czechach, a także potwierdzania okresów zatrudnienia i ubezpieczenia przebytych w krajach UE.

W ramach pośrednictwa EURES zorganizowano dwie giełdy pracy na stanowisko tapicera do Republiki Czeskiej oraz rzeźnika do Niemiec. Giełdy cieszyły się sporym zainteresowaniem. Zgłosiły się łącznie około **82** osoby na rozmowy rekrutacyjne z pracodawcami.

5.3. Pośrednictwo pracy

W okresie od stycznia do grudnia 2009 r. do Powiatowego Urzędu Pracy w Wałbrzychu wpłynęło ogółem **7417** ofert pracy (z czego ok. 50 % to oferty pracy subsydiowanej, tj. prace interwencyjne, przygotowanie zawodowe, staże, refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego), w tym **144** z Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz **276** z firm podwykonawczych współpracujących z zakładami WSSE.

W ogóle wpływających ofert najczęściej występujące stanowiska to: sprzedawca/kasjer, pracownik biurowy/pracownik administracyjny, magazynier, sprzątaczką, pracownik gospodarczy, porządkowy, komunalny, dozorca, pracownik budowlany, murarz, dekarz, cieśla, pracownik pomocniczy w budownictwie, kierowcy kat. B, C, C+E, kelner, kucharz, pomoc kuchenna, barman, bufetowa, przedstawiciel handlowy, operator koparki, ładowarki, spedytor, logistyk, fakturzysta, piekarz, pomocnik piekarza, cukiernik, pracownik produkcji, fryzjer, monter kanalizacji CO, gazowej, telekomunikacji.

Pracodawcy z WSSE oraz z firm podwykonawczych współpracujące z zakładami WSSE poszukiwali osób do pracy w charakterze: pracownika produkcji, operatora wózka widłowego, pracownika utrzymania ruchu, pracownika do szycia i montażu tapicerki samochodowej, spawacza, elektryka, kierowcy kat. C+E oraz ślusarza, spawacza, operatora maszyn.

Na przestrzeni 2009r. zorganizowano **23** giełdy pracy, w których uczestniczyło **1036** osób. Giełdy pracy organizowano najczęściej na stanowiska: szwaczki, kasjera, sprzedawcę, pracownika produkcyjnego, pracownika magazynu, operatora wózka widłowego, kontrolera jakości, operatora CNC, przewodnika turystycznego, mechanika samochodowego.

Pośrednicy pracy odpowiedzialni byli za wstępną selekcję kandydatów do pracy oraz

przygotowanie ich do rozmów z pracodawcą, tj. opracowanie wraz z doradcą zawodowym CV, listu motywacyjnego oraz umówienie na rozmowy kwalifikacyjne z pracodawcą.

W ciągu 12 miesięcy 2009r. najwięcej ofert pracy zgłaszali pracodawcy z następujących branż:

- administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenie społ. i powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz art. użytku osobistego i domowego,
- budownictwo,
- przetwórstwo przemysłowe,
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

W poszczególnych miesiącach wpływ ofert pracy kształtował się następująco:

Tab. 4 Ilość ofert pracy w roku 2009

Miesiąc	Ilość ofert pracy		
	ogółem	subsydiowanej	w ramach WSSE
Styczeń	490	307	0
Luty	246	48	0
Marzec	486	254	0
Kwiecień	698	469	0
Maj	824	397	0
Czerwiec	820	419	40
Lipiec	699	315	20
Sierpień	601	224	25
Wrzesień	734	379	23
Październik	648	339	16
Listopad	587	309	15
Grudzień	584	288	5
Razem	7417	3748	144

5.4. Inne zadania

5.4.1. Projekty w partnerstwie

Na przestrzeni 2009r. Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu realizował w partnerstwie z Fundacją Edukacji Europejskiej następujące projekty :

- „Sprawniejsi niż inni” – celem projektu było stworzenie szansy powrotu na rynek pracy niepełnosprawnym bezrobotnym z powiatu wałbrzyskiego poprzez działanie edukacyjne,

doradcze, zagwarantowanie przygotowania zawodowego lub stażu i pośrednictwa pracy. Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu jako partner w projekcie odpowiadał przede wszystkim za działania związane z rekrutacją uczestników, zagwarantowanie środków na wypłaty dodatków szkoleniowych dla uczestników programu szkoleniowego oraz za zapewnienie dodatkowego wkładu do projektu w postaci zabezpieczenia 6-miesięcznego przygotowania zawodowego lub stażu dla uczestników projektu,

- „Ekomuzeum wokół Trójkarbu” – projekt realizowany był w celu zaktywizowania 6 osób bezrobotnych z Gminy Czarny Bór. Zakładał porządkowanie oraz montaż i wyposażenie małej architektury na trasie szlaku Ekomuzeum. Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu odpowiadał przede wszystkim za zapewnienie dodatkowego wkładu do projektu w postaci zabezpieczenia 6-miesięcznego stażu dla uczestników projektu,
- „Prognoza trendów zmian gospodarczych w Powiecie Wałbrzyskim na lata 2010-2020 - projekt badawczy” – projekt realizowany był w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu było stworzenie regionalnego/lokalnego systemu analizy, która umożliwi pozyskanie informacji na temat rynku pracy oraz przewidywanie zachodzących w nim zmian. Był to projekt badawczy adresowany do przedsiębiorców, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (niepełnosprawnych), bezrobotnych oraz studentów.

5.4.2. Projekty własne (konkursowe)

Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu w 2009r. pozyskał środki w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL na realizację projektu „*Profesjonalna kadra – gwarantem sukcesu*”. Celem projektu jest poprawienie jakości i zwiększenie ilości usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego świadczonych osobom bezrobotnym oraz dotarcie do pracodawców z informacją o możliwości skorzystania z pomocy doradców przy doborze kandydatów do pracy. Projekt finansuje zatrudnienie 18 pracowników PUP w Wałbrzychu na okres dwóch lat. Przyczynia się także do podwyższenia ich kwalifikacji poprzez udział w licznych szkoleniach w pełni przygotowujących do wykonywania czynności na stanowisku pośrednika i doradcy zawodowego.